

Edito

Onthaasten voor een open samenleving

Binnenkort zijn er opnieuw verkiezingen. Dat er voor Groen! veel op het spel staat lijkt evident. Maar wat staat er eigenlijk op het spel? We kunnen met een aantal objectieve gegevens wijzen op de blijvende noodzaak aan groene politiek, en daarin het belang van een groene partij: de ernst van de ecologische crisis, wat milieuoptimisme vandaag niet rechtvaardigt; de ongelijke ecologische ruil op wereldvlak, en de daaraan verbonden rechtvaardigheids crisis; het tekortschieten van de Kyoto-maatregelen, enzovoort. Dit nummer van *Oikos* biedt daaromtrent genoeg stof tot nadenken.

Maar de alarmbel luiden omtrent de toestand van het milieu is sowieso een te beperkt uitgangspunt voor een visie op de samenleving. Daarom wil ik mij eerder over de subjectieve kant van de vraagstelling buigen, over de motieven die vandaag in het spel zijn. Het gaat immers niet enkel om het naakte leven, maar om 'goed leven'. En wat probeert men ons daaromtrent voortdurend op te dringen? De reclameslogan 'Plots vind je de job van je leven, en dan ben je weg natuurlijk!', is illustratief voor de verwachtingen die vandaag gesteld worden. Wij worden verondersteld 'ondernemende individuen' te zijn op de 'markt' van het leven. De ander wordt dan impliciet als 'concurrent' gedefinieerd. Is het dan verwonderlijk dat wantrouwen zich hoe langer hoe meer meester maakt van onze samenleving? En dat extreemrechts daarin een gemakkelijke voedingsbodem vindt?

2

Om economische redenen moet iedereen ingeschakeld worden in een heilloos activisme. 'Activering' - omdat er bij rechten ook plichten horen - klinkt dat mooi verpakt. En zo krijgt bijvoorbeeld de jacht op werklozen een nieuwe legitimiteit. Ook al behoort dat tot de zichtbare kant van de medaille, dan krijgt dat toch te weinig weerwerk. Verontrustender nog vind ik de vanzelfsprekendheid waarmee het activeringsdiscours verschuift naar het onderwijs. Zichzelf zien als producent van zijn eigen leven moet immers zo vroeg mogelijk bijgebracht worden. Leren als 'investering' voor het leven; ontwikkelen van talenten tot bruikbare 'competenties'; opbouwen van cultureel en sociaal 'kapitaal'; studie-'contracten', enzovoort, dat zijn even zoveel uitingen van economiserend taalgebruik dat vandaag in het onderwijs tot norm wordt. Welk mensbeeld wordt hier gepropageerd? En wie wordt daar beter van?

Via de politiek probeert het bedrijfsleven vandaag deze visie op leven en leren aan het onderwijs op te leggen. De nieuwe decreten op het hoger onderwijs getuigen daarvan. Zo ook het witboek 'Accent op talent' van de Koning Boudewijnstichting, dat volgens de 'liberale' onderwijsminister Vanderpoorten de nieuwe visie op ons onderwijs bevat. In een opmerkelijk interview in *Brandpunt*, maandblad van de Christelijke Onderwijscentrale, noemt fundamenteel pedagoog Valeer Van Achter

het een “ideologische manipulatie in dienst van staat en economie. (..) Dat leraren hun vak helemaal zouden moeten plooiën in de richting van de zogenaamde nuttigheid is zeer bedenkelijk. Natuurlijk moeten er bepaalde nuttigheidsaspecten aanwezig zijn, op hun plaats geïntegreerd in de totale evenwichtige vorming. Maar men moet de volgorde respecteren: eerst de mens, dan de burger, en ten slotte het beroep, niet omgekeerd.”

Op welk soort leven willen wij jongeren een perspectief geven? Wie gaat hen vertellen dat je wel moet werken om in je basisbehoeften te voorzien, maar dat een betekenisvol leven niet ‘produceerbaar’ is? Dat een ‘goed leven’ niet tot economisch geïnspireerd handelen te reduceren is? Dat ook tijd geen louter economisch goed is? Dat leren leven met anderen en verantwoordelijkheid nemen in de samenleving nuttigheid te boven gaat? Dat het leren aanvaarden van de beperktheden van het leven juist de weg opent naar anderen? Dat net ‘het doen met minder’ zo ‘meer’ kan betekenen?

En wie wil die bekommernissen politiek vertalen? Er is vandaag geen weg uit de maatschappelijke verzuring en uit het wantrouwen van de burgers, zonder weg uit het activisme. Alleen al omwille van hun pleidooi voor onthaasting zijn groenen meer dan ooit nodig.

Jef Peeters